

MULTILINGUAL ACADEMIC JOURNAL OF EDUCATION AND SOCIAL SCIENCES

An Evaluative Approach of E-Learning Using Moodle in a Distance Post-graduate Course: A Case Study

Georgios Papaioannou & Eugenia A. Panitsides

To Link this Article: <http://dx.doi.org/10.46886/MAJESS/v8-i1/6969>

DOI: 10.46886/MAJESS/v8-i1/6969

Received: 07 March 2020, **Revised:** 29 April 2020, **Accepted:** 04 May 2020

Published Online: 17 June 2020

In-Text Citation: (Papaioannou & Panitsides, 2020)

To Cite this Article: Papaioannou, G., & Panitsides, E. A. (2020). An Evaluative Approach of E-Learning Using Moodle in a Distance Post-graduate Course: A Case Study. *Multilingual Academic Journal of Education and Social Sciences*, 8(1), 52–65 (In Greek).

Copyright: © The Authors 2020

Published by Knowledge Words Publications (www.kwpublications.com)

This article is published under the Creative Commons Attribution (CC BY 4.0) license. Anyone may reproduce, distribute, translate and create derivative works of this article (for both commercial and non-commercial purposes), subject to full attribution to the original publication and authors. The full terms of this license may be seen at: <http://creativecommons.org/licences/by/4.0/legalcode>

Vol. 8, No. 1, 2020, Pg. 52 - 65

<https://kwpublications.com/journals/journaldetail/MAJESS>

JOURNAL HOMEPAGE

Full Terms & Conditions of access and use can be found at
<https://kwpublications.com/pages/detail/publication-ethics>

An Evaluative Approach of E-Learning Using Moodle in a Distance Post-graduate Course: A Case Study

Georgios Papaioannou & Eugenia A. Panitsides
Frederick University, Cyprus

Abstract

E-learning systems have significantly advanced online education, offering novel possibilities in distance education, such as attending solely online educational programmes. On these grounds, the purpose of the present study has been to investigate students' views on online courses and Moodle, taking into account easiness of use and communication possibilities both with professors and fellow students. To conduct the study, a qualitative approach was followed through the use of semi-structured interviews. The sample consisted of ten post-graduate students who attended the MEd. in Adult Education at Frederick university, Cyprus. The results demonstrated that most students have a positive view about distance online education, despite the fact that the opportunities offered for communication were rather limited. As far as Moodle is concerned, they are generally satisfied, considering it easy to use, and especially helpful in downloading educational materials. It was suggested among others that short-term training on ICT use should be provided to those students who wish to attend online post-graduate courses, so that lack of computer knowledge will not constitute a significant barrier.

Keywords: Adult Education, E-learning, Distance Education, LMS, Moodle, Assessment.

Εισαγωγή

Οι ενήλικοι διακρίνονται σε αυτούς που μπαίνουν στη διαδικασία να αποκτήσουν περισσότερες γνώσεις και να βελτιώσουν τις δεξιότητές τους, με σκοπό να γίνουν πιο παραγωγικοί στην εργασία τους και, σε εκείνους οι οποίοι συμμετέχουν κυρίως για να επωφεληθούν σε προσωπικό επίπεδο (Oliver, Tomás, & Montoro-Rodriguez, 2017; Thang, Lim & Tan, 2018). Μέσω της δια βίου μάθησης, επιδιώκεται από τα άτομα η βελτίωσή τους στο πέρασμα του χρόνου σε επίπεδο γνώσεων, δεξιοτήτων ή/και συμπεριφοράς και μπορεί να επιτευχθεί με τυπικές, μη τυπικές και άτυπες μορφές μάθησης (Manea, 2014). Και, ενώ η άτυπη μάθηση είναι μια διαδικασία αδιάκοπη και ακούσια, η τυπική και μη τυπική μάθηση αφορά στη μάθηση των ατόμων με συστηματικό τρόπο μέσα από κατάλληλα οργανωμένα εκπαιδευτικά προγράμματα (Tudor, 2013; Khalid, Islam & Ahmed, 2019; Alzgoool, 2019).

Με τη χρήση των Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών (Τ.Π.Ε.) και την ανάπτυξη της εκπαιδευτικής τεχνολογίας οι άνθρωποι έχουν σήμερα περισσότερες επιλογές για άντληση πληροφοριών. Στην εκπαίδευση ειδικότερα δίνεται η δυνατότητα για πιο εξατομικευμένη παροχή γνώσεων σε σχέση με το παρελθόν (Cardinali, 2006; Definition and Terminology Committee of the Association for Educational Communications and Technology, 2008, οπ. αναφ. στο Hlynka, 2013). Έτσι, η διδασκαλία μπορεί να γίνει είτε πρόσωπο με πρόσωπο μεταξύ εκπαιδευτών και εκπαιδευομένων, είτε αποκλειστικά μέσω διαδικτύου, είτε με έναν μικτό τρόπο που συνδυάζει την πρόσωπο με πρόσωπο διδασκαλία με τη διδασκαλία μέσω διαδικτύου.

Παρότι συχνά η ηλεκτρονική μάθηση και η εξ αποστάσεως εκπαίδευση μπορεί να χρησιμοποιούνται ως συνώνυμα, στην πραγματικότητα πρόκειται για δύο διαφορετικά πράγματα τα οποία ωστόσο μπορούν να λειτουργήσουν συμπληρωματικά σε κάποιες περιπτώσεις (Guri-Rosenblit, 2005). Και, ενώ με τον όρο ηλεκτρονική μάθηση αναφερόμαστε στην αξιοποίηση των Τ.Π.Ε. προκειμένου να γίνει η μάθηση πιο αποτελεσματική (Al-Agimi, 2014), με τον όρο εξ αποστάσεως εκπαίδευση αναφερόμαστε σε εκείνο *“το οργανωτικό πλαίσιο μέσα στο οποίο η διαδικασία εκμάθησης γίνεται από απόσταση. Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση λαμβάνει χώρα, όταν ο εκπαιδευτής και ο εκπαιδευόμενος ή οι εκπαιδευόμενοι βρίσκονται σε απόσταση μεταξύ τους και η τεχνολογία (με χρήση ήχου, βίντεο ή άλλων μέσων) μπορεί να χρησιμοποιείται, για να γεφυρώσει το χάσμα”* (Lock, 2013; USDL, Glossary, σελ 45, όπ. αναφ. στο Kutluk & Gulmez, 2012).

Βιβλιογραφική Ανασκόπηση

Το Moodle (Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment) είναι μία δωρεάν και ανοιχτού κώδικα πλατφόρμα ηλεκτρονικής μάθησης με πολυάριθμες δυνατότητες (Cavus, 2015; Cavus & Alhih, 2014; Kossieris et al., 2014), που βασίζεται στη θεωρία του κοινωνικού εποικοδομισμού (Cobb, 2006; Detel, 2001; Trif, 2015; Umrani, Ahmed & Memon, 2015; Zin & Ibrahim, 2020). Μέχρι τα τέλη Σεπτεμβρίου του 2018 υπήρχαν 100.861 εγκατεστημένες σελίδες Moodle σε 230 χώρες για 15.828.226 μαθήματα και 137.269.274 χρήστες, ενώ οι δέκα χώρες με τις περισσότερες εγκατεστημένες σελίδες μέχρι τότε ήταν οι Η.Π.Α. (9.939), Ισπανία (8.094), Μεξικό (5.788), Βραζιλία (5.253), Ηνωμένο Βασίλειο (3.307), Γερμανία (3.165), Κολομβία (2.986), Ιταλία (2.686), Ινδία (2.255) και Γαλλία (2.240). Στην Ελλάδα υπήρχαν μέχρι τότε 676 εγκατεστημένες σελίδες Moodle και στην Κύπρο 77 (*“Moodle.org: Moodle Statistics”*, 2018). Από τα στατιστικά μπορεί κανείς να συμπεράνει ότι η χρησιμότητα των LMS και συγκεκριμένα του Moodle συνεχώς αυξάνεται και γίνονται όλο και πιο δημοφιλή ως μέσα τηλεκπαίδευσης, αφού μέχρι τα μέσα Ιουλίου του 2012 υπήρχαν 66.350 εγκατεστημένες σελίδες Moodle σε 215 χώρες για 6.237.106 μαθήματα με 1.286.847 εκπαιδευτές και 55.000.000 χρήστες. (Zervos, Kyriaki-Manessi, Koulouris, Giannakopoulos & Kouis, 2013).

Στο πλαίσιο λοιπόν της συνεχώς αυξανόμενης δημοφιλίας της ηλεκτρονικής μάθησης γενικότερα, και χρήσης του Moodle ειδικότερα, έχει διεξαχθεί σημαντικός αριθμός ερευνών διεθνώς για τη διερεύνηση τόσο παραμέτρων σχετικά με τη χρήση, όσο και με την αποτελεσματικότητά του.

Συγκεκριμένα, σε έρευνα για εκπαιδευτικό πρόγραμμα εξ αποστάσεως (Kutluk & Gulmez, 2012), 79,4% των φοιτητών δήλωσαν ότι δεν αντιμετώπισαν τεχνικές δυσκολίες, 55,9% απάντησαν ότι το υλικό των μαθημάτων ήταν επαρκές και το 97,1% είχαν κάποια εμπειρία

διαδικτυακής μάθησης στο παρελθόν. Αξίζει να αναφερθεί ότι στην ερώτηση σχετικά με το ποια μέθοδο μάθησης προτιμούν περισσότερο, το 67,6% απάντησαν τη μάθηση πρόσωπο με πρόσωπο, το 26,5% την μικτή μάθηση, ενώ μόνο 2,9% απάντησαν την εξ ολοκλήρου διαδικτυακή μάθηση. Ένα ποσοστό της τάξης του 52,9% αξιολόγησε την εμπειρία της διαδικτυακής μάθησης ευχάριστη, ενώ ένα 2,9% την αξιολόγησε, ως κακή εμπειρία. Όσον αφορά τη συχνότητα κατά την οποία οι φοιτητές συνδέονταν στο σύστημα, το μεγαλύτερο ποσοστό (32,4%), συνδεόταν μια φορά την εβδομάδα, 26,5% πέντε φορές την εβδομάδα, 20,6% τρεις φορές την εβδομάδα και μόλις 5,9% συνδεόταν κάθε μέρα.

Σε έρευνα που διεξήχθη μεταξύ 25 πανεπιστημίων στην Τουρκία (Kor, Aksoy & Erbay, 2014) διαπιστώθηκε ότι το 92% αυτών χρησιμοποιεί κάποιο LMS για τις ανάγκες εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και το 76% των πανεπιστημίων της έρευνας περιλαμβάνουν στο ανθρώπινο δυναμικό τους μια ομάδα ανθρώπων που προετοιμάζουν το υλικό για τα εξ αποστάσεως μαθήματα. Στην ερώτηση σχετικά με τί είδους προγράμματα χρησιμοποιούν, το 88% των πανεπιστημίων χρησιμοποιεί εμπορικά λογισμικά για την προετοιμασία του εκπαιδευτικού υλικού ενώ τα υπόλοιπα χρησιμοποιούν λογισμικά ανοικτού κώδικα.

Παρόμοια έρευνα πραγματοποιήθηκε στο University of Santiago της Χιλής με δείγμα 158 φοιτητές και 87 καθηγητές από διάφορες ειδικότητες, με σκοπό να εκτιμήσουν τη χρησιμότητα του Moodle και τη συνεισφορά του στην εκπαιδευτική διαδικασία (Liberona & Fuenzalida, 2014). Στη Χιλή, από τα 59 πανεπιστήμια, τα 27 χρησιμοποιούν το Moodle, ενώ αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι το 2012 το 31.43% των φοιτητών χρησιμοποιούσαν το Moodle σε σύγκριση με το 2007 που το χρησιμοποιούσε μόλις το 1% των φοιτητών. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας, 88% των φοιτητών θεωρούν ότι η ηλεκτρονική μάθηση συνεισφέρει στην εκπαιδευτική διαδικασία και 13% των φοιτητών θα σπούδαζαν χρησιμοποιώντας εξολοκλήρου διαδικτυακή μάθηση. Ένα μικρό μόνο ποσοστό της τάξης του 9,80% θεωρεί ότι η ηλεκτρονική μάθηση θα καταστεί πιο σημαντική από την παραδοσιακή. Όσον αφορά τους πιο σημαντικούς λόγους για τους οποίους η ηλεκτρονική μάθηση επιδρά θετικά στην εκπαίδευση, 69% του δείγματος απάντησαν ότι τους επιτρέπει να διαχειριστούν καλύτερα το χρόνο τους, 54% απάντησαν ότι τους δίνει μεγαλύτερη ευελιξία, 44% απάντησαν ότι είναι πιο εύκολο να ανατρέξουν στην ύλη του μαθήματος και να τη μελετήσουν.

Σε έρευνα σχετικά με τη χρήση του Moodle σε τρία διαφορετικά ελληνικά πανεπιστήμια (Boulouta & Karagiannis, 2017), 58,2% των συμμετεχόντων απάντησαν ότι τους βοήθησε να βελτιώσουν την ακαδημαϊκή τους επίδοση και 83,9% απάντησαν ότι τους προσέφερε πολλά πλεονεκτήματα στη μάθησή τους. Όσον αφορά την ευκολία χρήσης του, 83,9% του δείγματος απάντησαν πως το χρησιμοποίησαν δίχως να χρειαστεί να τους εξηγήσει κάποιος πώς λειτουργεί, ενώ 70,5% δήλωσαν πως η εκμάθηση του ήταν εύκολη και διασκεδαστική (64,3%). Στην ερώτηση, αν θεωρούν πως το Moodle διευκολύνει την επικοινωνία και βοηθάει στην αλληλεπίδραση τους με τον καθηγητή, 60,8% απάντησαν θετικά ωστόσο η πλειονότητα των χρηστών φαίνεται ότι δεν είναι ικανοποιημένη από τις λειτουργίες επικοινωνίας.

Αναγκαιότητα και Στόχοι της Έρευνας

Οι περισσότερες έρευνες που έχουν διεξαχθεί σχετικά με την εκπαίδευση ενηλίκων και τη χρήση νέων σύγχρονων μέσων διδασκαλίας, εστιάζουν κυρίως στην ενσωμάτωση αυτών των μέσων στην αίθουσα διδασκαλίας και στο μικτό τρόπο εκπαίδευσης (Arrosagaray, González-Peiteado, Pino-Juste & Rodríguez-López, 2019; Deschacht & Goeman, 2015).

Όσοι οι έρευνες που σχετίζονται με την εκπαίδευση ενηλίκων, η οποία γίνεται εξ ολοκλήρου εξ αποστάσεως μέσω διαδικτύου και χρησιμοποιώντας Moodle είναι περιορισμένες και χρειάζεται περαιτέρω διερεύνηση, ιδιαίτερα στην Ελλάδα όπου το ενδιαφέρον για απόκτηση περισσότερων γνώσεων από ενήλικους συνεχώς αυξάνεται.

Το μεγάλο αυτό ενδιαφέρον έχει οδηγήσει στην προσφορά εκπαιδευτικών προγραμμάτων είτε με τη μορφή σεμιναρίων, είτε με τη μορφή μεταπτυχιακών προγραμμάτων από πανεπιστήμια και άλλους εκπαιδευτικούς φορείς τα οποία σε πολλές περιπτώσεις γίνονται μέσω διαδικτύου.

Σκοπός της συγκεκριμένης έρευνας ήταν να διερευνηθούν οι απόψεις μεταπτυχιακών φοιτητών για την εξ αποστάσεως διαδικτυακή εκπαίδευση και το Moodle.

Πιο συγκεκριμένα οι στόχοι της έρευνας είναι:

- να διερευνηθεί η άποψη των συμμετεχόντων για την εξ αποστάσεως διαδικτυακή εκπαίδευση,
- να διερευνηθεί η άποψη των φοιτητών για το Moodle και την ευκολία χρήσης του,
- να προταθούν τρόποι με τους οποίους το Moodle μπορεί να αυξήσει την ικανοποίηση των χρηστών και να αυξηθεί η συνεισφορά της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.

Μέθοδος

Στη συγκεκριμένη έρευνα επιλέχθηκε η διεξαγωγή συνεντεύξεων για τη συλλογή των δεδομένων, αφού μέσω αυτής θα ήταν ευκολότερο για τους συμμετέχοντες να εκφράσουν τις απόψεις τους. Συγκεκριμένα χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος της ημιδομημένης συνέντευξης, ώστε να υπάρχει περιθώριο στον ερευνητή να αποκλίνει σε κάποιο βαθμό από τις ερωτήσεις του οδηγού και να επεκταθεί σε θέματα ή απόψεις, που κρίνονταν σκόπιμοι να τεθούν κατά τη διάρκεια της συνέντευξης και δεν είχαν ληφθεί υπόψη.

Στην έρευνα συμμετείχαν δέκα εξ αποστάσεως μεταπτυχιακοί φοιτητές του μεταπτυχιακού προγράμματος Εκπαίδευση Ενηλίκων του πανεπιστημίου Frederick (7 ήταν γυναίκες, 3 ήταν άντρες) οι οποίοι είχαν το χρόνο και τη διάθεση να συμμετάσχουν, και έτσι η συγκρότηση του δείγματος προέκυψε με την τεχνική της βολικής δειγματοληψίας (Παπαγεωργίου, 2015). Τα δείγματα αυτά επιλέγονται με κριτήριο την ευκολία και όχι την τυχαιότητα ή την επιδίωξη της αντιπροσωπευτικότητας του πληθυσμού.

Πίνακας 1. Προφίλ φοιτητών που συμμετείχαν στην έρευνα

<u>Κωδικός</u>	<u>Φύλο</u>	<u>Ηλικιακή κατηγορία</u>	<u>Σπουδές*</u>
Σ1	Γυναίκα	36-45	Θ.Α.Σ.
Σ2	Γυναίκα	22-35	Θ.Α.Σ.
Σ3	Γυναίκα	46-55	Σ.Ο.Δ.
Σ4	Άντρας	46-55	Σ.Π.
Σ5	Γυναίκα	22-35	Σ.Π.
Σ6	Άντρας	46-55	Σ.Ο.Δ.
Σ7	Άντρας	36-45	Θ.Α.Σ.
Σ8	Γυναίκα	36-45	Σ.Ο.Δ.
Σ9	Γυναίκα	36-45	Σ.Ο.Δ.
Σ10	Γυναίκα	22-35	Θ.Α.Σ.

*όπου Θ.Α.Σ.: θεωρητικές και ανθρωπιστικές σπουδές, Σ.Ο.Δ. : σχολές οικονομίας και διοίκησης, Σ.Π. : σχολές πληροφορικής

Οι συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν όλες με χρήση του προγράμματος Skype, η πρώτη συνέντευξη πραγματοποιήθηκε στις 19 Νοεμβρίου 2018 και η τελευταία συνέντευξη πραγματοποιήθηκε στις 29 Ιανουαρίου του 2019, η μέση διάρκεια των συνεντεύξεων ήταν περίπου είκοσι λεπτά και όταν ολοκληρώθηκαν οι συνεντεύξεις, ακολούθησε η απομαγνητοφώνηση τους και η επεξεργασία των δεδομένων μέσω ανοικτής κωδικοποίησης. Στη συγκεκριμένη έρευνα οι ερωτήσεις ήταν προκωδικοποιημένες και έτσι συμπληρώθηκε άμεσα ο πίνακας ανοικτής κωδικοποίησης (Strauss & Corbin, 1990).

Περιορισμοί της Έρευνας

Οι επαγγελματικές και οικογενειακές υποχρεώσεις των φοιτητών που παρακολουθούσαν το μεταπτυχιακό οδήγησε στην επιλογή ενός βολικού δείγματος, μία μέθοδος που θεωρείται απλή αλλά και μεροληπτική αφού τα αποτελέσματα δεν μπορούν να γενικευτούν γιατί το δείγμα δεν είναι αντιπροσωπευτικό για τον πληθυσμό (Παπαγεωργίου, 2015). Μεταξύ των άλλων περιορισμών, συμπεριλαμβάνεται και η απόσταση μεταξύ ερευνητή και συμμετεχόντων που μπορεί να σταθεί εμπόδιο στην μεταξύ τους επικοινωνία αφού δεν διευκολύνεται η δημιουργία κλίματος εμπιστοσύνης και συνεργασίας. Παρότι οι συνεντεύξεις έγιναν με χρήση του Skype και καταγραφής, τίθενται ερωτήματα για την αξιοπιστία του ως μέσω διεξαγωγής συνεντεύξεων (Weinmann, Thomas, Brilmayer, Heinrich & Radon, 2012). Οι απαντήσεις τους δεν μπορούν να ελεγχθούν για το αν ήταν ειλικρινείς, και κάποιες από αυτές πιθανώς να άλλαξαν στο πέρασμα του χρόνου.

Αποτελέσματα

Όλοι οι συμμετέχοντες είχαν παρακολουθήσει τουλάχιστον ένα σεμινάριο σχετικό με τη χρήση ηλεκτρονικού υπολογιστή στο παρελθόν, κυρίως για λόγους επαγγελματικούς, ενώ κάποια από αυτά ήταν εξ αποστάσεως και κάποια δια ζώσης. Από τους δέκα συμμετέχοντες, τέσσερις δήλωσαν ότι είχαν παρακολουθήσει κάποιο εξ αποστάσεως διαδικτυακό εκπαιδευτικό πρόγραμμα στο παρελθόν και εννιά από τους δέκα συμμετέχοντες δήλωσαν ότι θεωρούν πως έχουν την ευχέρεια να χρησιμοποιούν ηλεκτρονικό υπολογιστή για τις ανάγκες παρακολούθησης ενός εξ αποστάσεως διαδικτυακού εκπαιδευτικού προγράμματος.

Όσον αφορά τις απόψεις των συμμετεχόντων για την εξ αποστάσεως διαδικτυακή εκπαίδευση σε κλίμακα από το 1-5 (1=καθόλου χρήσιμη έως 5=πάρα πολύ χρήσιμη), οι οχτώ από τους δέκα συμμετέχοντες θεωρούν χρήσιμη την εξ αποστάσεως διαδικτυακή εκπαίδευση κυρίως, λόγω του γεγονότος ότι μειώνει τις αποστάσεις και επιτρέπει σε εργαζόμενους και σε μεγαλύτερης ηλικίας άτομα να συμμετάσχουν. Δύο από τους συμμετέχοντες απάντησαν αρνητικά, αφού θεωρούν πως δεν υπάρχει αμεσότητα και η αλληλεπίδραση με τον εκπαιδευτή γίνεται δύσκολα. Ενδιαφέρον παρουσιάζει η απάντηση μιας συμμετέχουσας, η οποία θέλησε να διακρίνει την απάντησή της ανάλογα, με το αν η εκπαίδευση γίνεται με σύγχρονους ή ασύγχρονους τρόπους επικοινωνίας και, αν συνδυάζει μικτή μάθηση. Από την απάντησή της προκύπτει πως η άποψή της για τη χρησιμότητα της εξ αποστάσεως διαδικτυακής εκπαίδευσης είναι θετική, όταν συνδυάζονται σύγχρονοι και ασύγχρονοι τρόποι επικοινωνίας:

(Σ10): *...πάρα πολύ χρήσιμη θα έβαζα εγώ, γιατί ειδικά για ανθρώπους οι οποίοι είναι εργαζόμενοι και μάλιστα σε επαρχία που δεν υπάρχει δυνατότητα με διαφορετικό τρόπο να συνεχίσουν σπουδές, είναι ο μόνος τρόπος θεωρώ, άρα, 5 θα έβαζα!*

(Σ7): ...*ναι την βαθμολογώ με δύο ξέρεις γιατί; Γιατί θεωρώ ότι δεν είναι τόσο επαρκής, ώστε να μπορεί κάποιος να εκπαιδεύεται, να μαθαίνει, γιατί για παράδειγμα, παραδειγματιζόμενος από εμένα, θέλω να γράψω τώρα κάτι χρειάζεται μέσω mail, μέσω τηλεφώνου, μέσω, μέσω, μέσω..., ενώ στο διά ζώσης μπορώ να το κάνω απευθείας, μπορώ να κάνω μια, την πιο απλή ερώτηση μέχρι την πιο σύνθετη, την πιο δύσκολη*

Τρεις από τους δέκα συμμετέχοντες θεωρούν ότι η εξ αποστάσεως εκπαίδευση είναι της ίδιας αξίας με τη δια ζώσης μιας και πρόκειται για την “ίδια εκπαίδευση, σε διαφορετική μορφή”. Ωστόσο, οι περισσότεροι θεωρούν ότι η εξ αποστάσεως στερεί από τους εκπαιδευόμενους την ευκαιρία να αναπτύξουν μια πιο άμεση και ανθρώπινη επικοινωνία μεταξύ τους:

(Σ6): *Θεωρώ ότι και τα δύο είδη εκπαίδευσης είναι χρήσιμα. Η αξία τους όμως διαφέρει, γιατί στη δια ζώσης εκπαίδευση υπάρχει άμεση και συχνότερη επαφή με τον διδάσκοντα κι έτσι, ο εκπαιδευόμενος μπορεί πιο άμεσα να επικοινωνήσει και να συζητήσει θέματα ή ακόμη και να λύσει απορίες. Αυτό δεν μπορεί να επιτευχθεί στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση, γιατί πολύ απλά, δεν υπάρχει η συχνή αμεσότητα επαφής διδάσκοντος και διδασκομένου.*

Έξι από τους δέκα εξέφρασαν την επιθυμία να δινόταν η δυνατότητα για μια πιο συχνή και άμεση επικοινωνία με τους καθηγητές και τους συμφοιτητές. Προτείνεται έτσι, να γίνονται περισσότερες τηλεδιασκέψεις κυρίως, σε ώρες που μπορούν να είναι “βολικές” για τους περισσότερους, ενώ κάποιοι θεωρούν σημαντικό η συμμετοχή στις τηλεδιασκέψεις να είναι υποχρεωτικές. Σημαντικό είναι επίσης το γεγονός ότι αναφέρεται μεταξύ άλλων και η εμπειρία του εκπαιδευτή στις απαντήσεις, κάτι το οποίο έχει αναφερθεί και σε σχετικές έρευνες, σύμφωνα με τις οποίες η στάση του εκπαιδευτή και η εμπειρία του στο να αντιμετωπίζει προβλήματα επικοινωνίας, είναι καθοριστικοί παράγοντες για την έκβαση ενός εκπαιδευτικού προγράμματος, που γίνεται διαδικτυακά (DiRamio & Wolverson, 2006; Salisbury et al., 2002, σελ. 66, όπ. αναφ. στο Kutluk & Gulmez, 2012):

(Σ1): *...από τη μία θα πω να υπάρχουν πιο συχνές τηλεδιασκέψεις, πάντα όμως γνωρίζοντας ότι και εγώ κάποιες φορές μπορεί να δυσκολεύομαι να βρω το χρόνο να το ρυθμίσω, ώστε να μπορώ να παρακολουθήσω την τηλεδιάσκεψη, όμως υπάρχει η δυνατότητα κατόπιν συνεννοήσεως με τους καθηγητές και τους συμφοιτητές, όπως έχει γίνει και πολλές φορές, η ώρα να αλλάξει και να είναι και αρκετά αργά το βράδυ, προκειμένου να μπορούμε όλοι να παρακολουθήσουμε. Μου αρέσει φέτος αυτό που έχει γίνει που είναι υποχρεωτική η παρακολούθηση έστω και των μισών τηλεδιασκέψεων, νομίζω ότι και αυτό έχει να κάνει λίγο στο κομμάτι του να γνωριζόμαστε μεταξύ μας καλύτερα.*

Έξι από τους δέκα φοιτητές που έλαβαν μέρος στην έρευνα δήλωσαν ότι ένιωσαν απομονωμένοι από την υπόλοιπη εκπαιδευτική κοινότητα κατά τη διάρκεια της εξ αποστάσεως εκπαίδευσής και ο λόγος για αυτό ήταν η ελλιπής επικοινωνία. Αναφέρθηκε επίσης το αίσθημα της ανασφάλειας, λόγω της απόστασης μεταξύ φοιτητών και καθηγητών:

(Σ1): *...ναι σίγουρα είναι ένα θέμα, σου δημιουργεί αυτήν την ανασφάλεια ότι δεν μπορείς να έχεις άμεσα επικοινωνία με κάποιον ή να έχεις μια δια ζώσης επικοινωνία με κάποιον συμφοιτητή σου ή συμφοιτήτρια, να ανταλλάξεις σημειώσεις, να ανταλλάξετε προβληματισμούς...Απομονωμένη όχι με την έννοια ότι έχασα κάτι... Απομονωμένη μέσα στην όλη διαδικασία. Δεν υπάρχει κάτι περισσότερο από αυτό και αυτό είναι λίγο το περίεργο, δεν είναι ότι υπήρξε μια ομάδα με την έννοια της παρέας, των φοιτητών, όπως την γνώριζα εγώ*

παλιότερα και ξαφνικά χάθηκα από αυτήν την παρέα...είναι ότι ποτέ δεν θα μπορούσε να υπάρξει αυτή η παρέα, ως το πούμε των συμφοιτητών.

Όλοι οι συμμετέχοντες στην έρευνα δήλωσαν ότι μέσω της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης δίνεται η δυνατότητα σε άτομα, που έχουν επαγγελματικές ή οικογενειακές υποχρεώσεις να παρακολουθήσουν κάποιο εκπαιδευτικό πρόγραμμα, το οποίο θα ήταν αδύνατον χωρίς αυτήν, επίσης δίνεται μεγαλύτερη ευελιξία στους εξ αποστάσεως φοιτητές να οργανώσουν με μεγαλύτερη αυτονομία τις σπουδές τους, ενώ αναφέρθηκε ότι μπορεί να φανεί χρήσιμη σε άτομα, που έχουν προβλήματα υγείας ή ζουν μακριά από τα πανεπιστήμια:

(Σ4): ...κάποιος που έχει οικονομικό πρόβλημα, κάποιος που έχει πρόβλημα αποστάσεων, κάποιος που δουλεύει, κάποιος που έχει οικογενειακές υποχρεώσεις και τα λοιπά, κάποιος που έχει προβλήματα υγείας και μπορεί μόνο από το σπίτι, δηλαδή όλους αυτούς τους ανθρώπους παλιά η εκπαίδευση και οι ευκαιρίες τους είχαν αποκλείσει. Με την εξ αποστάσεως διαδικτυακή εκπαίδευση εγώ νομίζω ότι εμπλουτίζεται γενικά η γνώση σε όλα τα επίπεδα επαγγελματών

Η πλειονότητα των φοιτητών της έρευνας (οχτώ από τους δέκα) έχουν θετική άποψη για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση τόσο από εκείνους οι οποίοι είχαν και στο παρελθόν παρακολουθήσει κάποιο εξ αποστάσεως εκπαιδευτικό πρόγραμμα, όσο και από εκείνους που παρακολουθούσαν για πρώτη φορά. Ανέφεραν ότι:

(Σ10): ...θα έλεγα ότι είμαι ευχαριστημένη και ότι λειτουργεί πολύ σωστά και με λογικό τρόπο, αρκετά βοηθητικό και το βαθμολογώ με έναν πολύ ικανοποιητικό βαθμό σαν εμπειρία μου από το πρώτο μου εξ αποστάσεως μεταπτυχιακό!

Αντίθετα, οι δύο φοιτητές που δεν είχαν θετική άποψη για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση δήλωσαν ότι δεν άλλαξε η άποψή τους με την παρακολούθησή του εξ αποστάσεως μεταπτυχιακού και χαρακτήρισαν την εξ αποστάσεως εκπαίδευση “δύσκολη”.

Από το σύνολο των συμμετεχόντων στην έρευνα, πέντε είχαν χρησιμοποιήσει το Moodle στο παρελθόν, εκ των οποίων οι τέσσερις το είχαν χρησιμοποιήσει ως εκπαιδευόμενοι σε σεμινάρια και ένας το χρησιμοποίησε ως εκπαιδευτής, εννέα από τους δέκα δήλωσαν πως έλαβαν οδηγίες χρήσης του Moodle και όλοι δήλωσαν πως η παροχή οδηγιών για τη χρήση του Moodle είναι απαραίτητη, ανεξάρτητα από τις γνώσεις του καθενός σε θέματα τεχνολογίας και χρήσης ηλεκτρονικών υπολογιστών, αφού το κάθε λογισμικό είναι διαφορετικό και κάθε φορέας μπορεί να το χρησιμοποιήσει με διαφορετικό τρόπο.

Εννέα από τους δέκα συμμετέχοντες στην έρευνα δήλωσαν ότι χρειάστηκαν λιγότερο από δεκατέσσερις μέρες, για να μάθουν να χρησιμοποιούν το Moodle, και ένας δήλωσε ότι χρειάστηκε τρεις εβδομάδες, ωστόσο χρειάζεται να λάβουμε υπόψη πως ο χρόνος που αντιλαμβάνεται ο καθένας σαν χρόνο εκμάθησης είναι σχετικός.

Όσον αφορά στην ευκολία χρήσης, οι περισσότεροι (εφτά στους δέκα) απάντησαν ότι θεωρούν το Moodle εύκολο στη χρήση παρά τις όποιες δυσκολίες μπορεί να αντιμετωπίσαν αρχικά ή και στη συνέχεια. Ωστόσο, θεωρούν ότι θα μπορούσε να γίνει ακόμα πιο φιλικό, ενώ ακόμα και αυτοί που απάντησαν πως δεν το θεωρούν εύκολο, ανέφεραν ότι η συχνή ενασχόληση μπορεί να εξοικειώσει το χρήστη και να αντιμετωπίσει τις όποιες δυσκολίες.

Όσον αφορά σε τεχνικά προβλήματα που παρουσιάστηκαν, έξι στους δέκα ανέφεραν πως παρουσιάστηκαν τεχνικά προβλήματα, τα οποία όμως δεν σχετίζονταν απαραίτητα με το Moodle. Πιο συγκεκριμένα, αυτά είχαν να κάνουν με προβλήματα σύνδεσης στο ίντερνετ, καθώς και προβλήματα που προέκυπταν κατά τη διάρκεια τηλεδιασκέψεων, όπως προβλήματα ήχου και εικόνας.

Όσον αφορά τη συχνότητα με την οποία οι φοιτητές της έρευνας έκαναν είσοδο στο Moodle, τέσσερις έκαναν πιο συχνά είσοδο σε σχέση με τους υπολοίπους (3 κάθε μέρα και 1 πέντε φορές/εβδομάδα), πέντε φοιτητές απάντησαν πως έκαναν είσοδο 3-4 φορές/εβδομάδα και ένας φοιτητής απάντησε πως έκανε είσοδο δύο φορές την εβδομάδα.

Η πλειονότητα των φοιτητών απάντησε ότι είναι ικανοποιημένη από το Moodle αφού μέσω αυτού γινόταν η ανταλλαγή και ο διαμοιρασμός του εκπαιδευτικού υλικού και ένα μεγάλο μέρος της επικοινωνίας. Ωστόσο, θεωρούν ότι υπάρχουν πολλά περιθώρια βελτίωσης κυρίως σε θέματα που έχουν να κάνουν με τη βελτίωση των δυνατοτήτων για επικοινωνία:

(Σ9): *...ναι φυσικά βοήθησε και είμαι ικανοποιημένη και σχετίζεται και με την προηγούμενη ερώτηση επειδή μέσα από αυτό το πρόγραμμα πήρα όλο το υλικό και η επικοινωνία με τους καθηγητές και η επικοινωνία με τους υπόλοιπους συμφοιτητές μου γινόταν μέσω αυτού, βέβαια εμείς οι συμφοιτητές είχαμε και άλλο τρόπο και με Skype μιλούσαμε και με Messenger μιλούσαμε στη μεταξύ μας συνεννόηση δηλαδή την πλατφόρμα την ανοίγαμε είτε για να πάρουμε υλικό, είτε για να μπούμε στο forum συζήτησης, η επικοινωνία μεταξύ μας δεν γινόταν μέσω της πλατφόρμας, γινόταν μέσω άλλων προγραμμάτων.*

Στην ερώτηση αν το Moodle ευνοεί την επικοινωνία μεταξύ φοιτητών και καθηγητών, όλοι απάντησαν θετικά παρά το γεγονός ότι για την επικοινωνία με τους υπόλοιπους εκπαιδευόμενους και τον εκπαιδευτή χρησιμοποιούσαν άλλα μέσα και δεν επιδίωκαν την επικοινωνία μέσω Moodle, αφού τη θεωρούσαν δύσκολη:

(Σ10): *...εγώ για να είμαι ειλικρινής την επικοινωνία με συμφοιτητές δεν την επιδίωξα μέσω του Moodle, δεν προχώρησα κατά αυτόν τον τρόπο, απλά με κάποιους συμφοιτητές που επικοινωνώ ανταλλάξαμε μέσω του Moodle τηλέφωνα και επικοινωνούσαμε τηλεφωνικά για να συζητάμε για το μεταπτυχιακό, για μαθήματα, για εργασίες και τα λοιπά, δεν μιλούσαμε μέσω της πλατφόρμας δηλαδή.*

Επτά στους δέκα έμεναν συνδεδεμένοι στο σύστημα από μία μέχρι τέσσερις ώρες. Πιο συγκεκριμένα, από αυτούς τους επτά, οι δύο απάντησαν πως έμεναν συνδεδεμένοι μία ώρα, ένας απάντησε μιάμιση ώρα, ένας απάντησε περίπου μία με δύο ώρες, ένας απάντησε μία με τρεις ώρες, ένας απάντησε δύο ώρες και ένας άλλος απάντησε δύο με τέσσερις ώρες. Τέλος, δύο απάντησαν πως έμεναν συνδεδεμένοι μισή ώρα και ένας απάντησε 15 λεπτά.

Εννέα από τους δέκα συμμετέχοντες της έρευνας απάντησαν ότι η πιο συχνή λειτουργία που χρησιμοποιούσαν στο Moodle, ήταν το forum, ενώ τρεις από αυτούς τους εννέα ανέφεραν μαζί με το forum και το chat. Ένας μόνο εκ των δέκα φοιτητών ανέφερε το quiz ως τη λειτουργία που χρησιμοποιούσε πιο συχνά.

Στην ερώτηση ποια είναι η πιο συχνή ενέργεια κατά τη σύνδεσή τους στο Moodle επτά φοιτητές απάντησαν το “κατέβασμα αρχείων” και τρεις απάντησαν το “ανέβασμα εργασιών”, ενώ ανέφεραν μαζί με το ανέβασμα εργασιών και τον έλεγχο βαθμολογίας. Όταν ζητήθηκε από τους φοιτητές να περιγράψουν το Moodle με λίγες λέξεις, αναφέρθηκε μεταξύ άλλων πως:

(Σ1): *Το Moodle νομίζω προσπαθεί να λύσει όσο περισσότερο μπορεί τα χέρια μας όλων έτσι ώστε να γίνει η εξ αποστάσεως εκπαίδευση πιο απτή και αληθινή εντός εισαγωγικών.*

Στην ερώτηση πώς θα μπορούσε να γίνει πιο χρήσιμη και να αυξηθεί η συνεισφορά της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, αναφέρθηκε ο οικονομικός παράγοντας. Θεωρούν ότι δεν θα έπρεπε ο παράγοντας αυτός να λειτουργεί αποτρεπτικά σε άτομα που δεν έχουν τη δυνατότητα, ενώ αναφέρθηκε επίσης ο παράγοντας της έλλειψης τεχνολογικών υποδομών και κυρίως, της έλλειψης σύνδεσης στο διαδίκτυο σε ορισμένες απομακρυσμένες περιοχές. Εν ολίγοις,

προτείνουν πιο οικονομικό κόστος για την παρακολούθηση εξ αποστάσεως εκπαιδευτικών προγραμμάτων και ανάπτυξη των τεχνολογικών υποδομών σε απομακρυσμένες περιοχές. Αναφέρθηκε επίσης η δυνατότητα για διεξαγωγή εργαστηριακών μαθημάτων, αφού με αυτόν τον τρόπο θα μπορούσαν να γίνουν και πιο εξειδικευμένα μαθήματα, ενώ προτείνεται ακόμα και η παροχή ενός επιμορφωτικού, σύντομου σεμιναρίου στη χρήση ηλεκτρονικού υπολογιστή, ώστε να ενθαρρύνονται τα άτομα, που δεν είναι αρκετά εξοικειωμένα με τις νέες τεχνολογίες. Τέλος, αναφέρθηκε ότι η χρησιμότητα και οι τρόποι βελτίωσης έχουν να κάνουν κυρίως με τον ανθρώπινο παράγοντα και τον τρόπο με τον οποίο χρησιμοποιούνται τα εργαλεία και τα μέσα από τους ανθρώπους, για να επιτύχουν το σκοπό τους.

Συζήτηση

Τα ευρήματα της έρευνας κατέδειξαν ότι η πλειονότητα των συμμετεχόντων έχει θετική άποψη για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση και ένα μεγάλο ποσοστό επίσης τη θεωρεί χρήσιμη, κάτι το οποίο έχει διαπιστωθεί και σε σχετική έρευνα (Eljini et al., 2013). Όλοι οι ερωτώμενοι απάντησαν πως μέσω της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης παρέχεται η ευκαιρία, λόγω της ευελιξίας με την οποία λειτουργεί, να παρακολουθήσουν κάποιο εκπαιδευτικό ή επιμορφωτικό πρόγραμμα άτομα τα οποία με άλλο τρόπο δεν θα μπορούσαν να το πράξουν, είτε λόγω επαγγελματικών ή οικογενειακών υποχρεώσεων, είτε λόγω του γεγονότος ότι ζουν μακριά από πανεπιστήμια και κέντρα επιμόρφωσης, είτε ακόμα και λόγω προβλημάτων υγείας που τους εμποδίζουν να παρακολουθήσουν δια ζώσης.

Ωστόσο, παρά το γεγονός ότι οι περισσότεροι ερωτώμενοι θεωρούν την εξ αποστάσεως εκπαίδευση χρήσιμη για τους λόγους που προαναφέρθηκαν και έχουν θετική άποψη για αυτή, μόνο ένα μικρό ποσοστό απάντησε πως είναι της ίδιας αξίας με την δια ζώσης. Το ίδιο εύρημα έχει προκύψει και από άλλη σχετική έρευνα (Liberona & Fuenzalida, 2014) στην οποία διαπιστώθηκε ότι οι συμμετέχοντες της έρευνας θεωρούσαν τα μαθήματα που παρακολούθησαν μέσω ηλεκτρονικής πλατφόρμας λιγότερο ποιοτικά σε σχέση με όσα πραγματοποιούνται με παραδοσιακό τρόπο. Αυτό πιθανόν οφείλεται στην απόσταση που υπάρχει μεταξύ εκπαιδευτή και εκπαιδευομένων, μιας και οι περισσότεροι από τους μισούς συμμετέχοντες στην έρευνα απάντησαν πως έχουν αισθανθεί απομονωμένοι από την υπόλοιπη εκπαιδευτική κοινότητα κατά τη διάρκεια παρακολούθησης του εξ αποστάσεως προγράμματος, ενώ ίδιο ποσοστό φοιτητών εξέφρασαν την επιθυμία να υπήρχε η δυνατότητα για πιο συχνή και άμεση επικοινωνία με τους άλλους εκπαιδευόμενους και τον εκπαιδευτή.

Προτάθηκε επίσης να είναι υποχρεωτική η παρακολούθηση των τηλεδιασκέψεων και στις τηλεδιασκέψεις να χρησιμοποιούνται περισσότερο η κάμερα και το μικρόφωνο από τους εκπαιδευόμενους, ώστε να υπάρχει μια πιο αποτελεσματική επικοινωνία, κάτι το οποίο συνάδει με ευρήματα άλλων ερευνών (Liberona & Fuenzalida, 2014), μιας και οι καθηγητές χρησιμοποιούν τις σχετικές πλατφόρμες μάθησης περισσότερο για διαμοιρασμό αρχείων και δεν αξιοποιούν τα μέσα που μπορούν να συνεισφέρουν στη συνεργατική μάθηση.

Οι μισοί από όσους συμμετείχαν στην έρευνα, είχαν χρησιμοποιήσει το Moodle στο παρελθόν και οι περισσότεροι απάντησαν πως το θεωρούν εύκολο στη χρήση. Όλοι απάντησαν ωστόσο, πως η παροχή οδηγιών για τη χρήση του είναι απαραίτητη. Ένα μεγάλο ποσοστό απάντησαν πως έλαβαν σχετικές οδηγίες χρήσης, και ίδιο ποσοστό δήλωσαν πως έμαθαν να το χρησιμοποιούν μέσα σε δεκατέσσερις ημέρες, και πλέον είναι σε θέση να το χρησιμοποιούν με άνεση.

Από τα αποτελέσματα της έρευνας προκύπτει πως σχεδόν όλοι οι συμμετέχοντες είναι γενικά ικανοποιημένοι από το Moodle, αφού αποτέλεσε το μέσο με το οποίο διαμοιράστηκε το εκπαιδευτικό υλικό, κατετέθησαν οι εργασίες, ανακοινώθηκαν οι βαθμολογίες και δόθηκε η ανατροφοδότηση για αυτές. Επίσης, έδωσε την δυνατότητα στους φοιτητές να εκφράσουν τα επιχειρήματά τους και να ανταλλάξουν απόψεις κυρίως, μέσω του forum, που ήταν και η πιο συχνή λειτουργία που χρησιμοποιούσαν. Όλοι οι ερωτώμενοι απάντησαν πως ευνοεί την επικοινωνία μεταξύ καθηγητών και φοιτητών, εντούτοις αξίζει να αναφερθεί ότι σε παρόμοια έρευνα (Boulouta & Karagiannis, 2017) η πλειονότητα των φοιτητών απάντησαν πως το Moodle ευνοεί την επικοινωνία με τον καθηγητή παρά το γεγονός ότι δεν είναι ικανοποιημένοι από τις λειτουργίες που παρέχει για επικοινωνία.

Σχεδόν όλοι οι ερωτώμενοι ανέφεραν ότι η πιο συχνή λειτουργία που χρησιμοποιούσαν στο Moodle, ήταν το forum, αλλά ορισμένοι από αυτούς ανέφεραν και το chat. Όπως δήλωσαν αρκετοί φοιτητές στις συνεντεύξεις, δεν χρησιμοποιούσαν τις λειτουργίες του Moodle για την επικοινωνία μεταξύ τους, αλλά άλλους τρόπους, όπως τηλεφωνική επικοινωνία ή επικοινωνία μέσω Skype κάτι το οποίο έχει διαπιστωθεί και σε σχετική έρευνα (Wang, Tseng & Chang, 2013)

Περισσότεροι από τους μισούς φοιτητές απάντησαν πως αντιμετώπισαν κάποιο τεχνικό πρόβλημα. Ωστόσο, μόνο ένα μικρό ποσοστό αυτών είχε σχέση με το Moodle, ενώ τα περισσότερα σχετίζονταν με προβλήματα σύνδεσης στο διαδίκτυο και ενεργοποίησης της κάμερας ή του μικροφώνου όταν χρειάστηκε.

Από τις απαντήσεις των φοιτητών φαίνεται ότι οι περισσότεροι έχουν θετική άποψη για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση και την χαρακτηρίζουν ως χρήσιμη, αποτελεσματική και ωφέλιμη, αφού θεωρούν ότι διευκολύνει τους ανθρώπους που δεν είχαν εναλλακτική επιλογή. Μόνο ένα μικρό ποσοστό δεν έχει θετική άποψη για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση και την χαρακτηρίζουν δύσκολη κυρίως, λόγω της δυσκολίας για επικοινωνία μεταξύ φοιτητών και καθηγητών.

Κάποιοι ανέφεραν ότι η εξ αποστάσεως εκπαίδευση θα μπορούσε να καταστεί περισσότερο χρήσιμη, εφόσον γίνει πιο οικονομική και επεκταθούν οι τεχνολογικές υποδομές σε απομακρυσμένες περιοχές, αφού έτσι περισσότεροι άνθρωποι θα μπορέσουν να παρακολουθήσουν εξ αποστάσεως διαδικτυακά εκπαιδευτικά προγράμματα. Ωστόσο, όπως αναφέρθηκε από έναν εκπαιδευόμενο, η εξ αποστάσεως εκπαίδευση είναι σε ορισμένες περιπτώσεις οικονομικότερη σε σχέση με τη δια ζώσης. Επίσης, προτάθηκε να παρέχεται ένα μικρό σεμινάριο σχετικό με τη χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών σε όσους ενδιαφέρονται να παρακολουθήσουν εξ αποστάσεως διαδικτυακό εκπαιδευτικό πρόγραμμα και θεωρούν ότι δεν έχουν τις απαιτούμενες γνώσεις και δεξιότητες χρήσης ηλεκτρονικών υπολογιστών, κάτι το οποίο μπορεί να τους αποτρέψει να το παρακολουθήσουν.

Επίλογος

Τα αποτελέσματα της παρούσας έρευνας καταδεικνύουν ότι η εξ αποστάσεως διαδικτυακή εκπαίδευση θεωρείται χρήσιμη από όσους τη χρησιμοποίησαν. Εργαλεία όπως το Moodle, έχουν γίνει το μέσο αλληλεπίδρασης μεταξύ εκπαιδευομένων και εκπαιδευτή, και όλο και περισσότερα εκπαιδευτικά ιδρύματα τα χρησιμοποιούν για να βελτιώσουν τις υπηρεσίες τους.

Παρά τα τεχνικά προβλήματα που μπορεί να προέκυψαν και τις δυσκολίες που μπορεί να αντιμετώπισαν στη χρήση του Moodle κατά τη διάρκεια των σπουδών τους, οι φοιτητές

θεωρούν ότι η εξ αποστάσεως διαδικτυακή εκπαίδευση προσφέρει το πλεονέκτημα της παρακολούθησης μαθημάτων με έναν πιο ευέλικτο τρόπο σε σχέση με τη δια ζώσης.

Παρ'ότι, ωστόσο, έχουν θετική άποψη για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση, θεωρούν ότι είναι λιγότερο ποιοτική σε σχέση με τον παραδοσιακό τρόπο εκπαίδευσης. Ο σημαντικότερος λόγος αφορά στην απόσταση η οποία υπάρχει μεταξύ εκπαιδευομένων και εκπαιδευτή, κάτι το οποίο καθιστά την μεταξύ τους επικοινωνία δύσκολη.

Όσον αφορά στο Moodle, οι συμμετέχοντες στην παρούσα έρευνα το θεωρούν εύκολο στη χρήση και χρειάστηκαν σχετικά λίγο χρόνο για να μάθουν να το χρησιμοποιούν. Είναι ικανοποιημένοι από αυτό, αν και απάντησαν πως προτιμούν να χρησιμοποιούν άλλα μέσα για επικοινωνία μεταξύ τους. Επίσης, από τις απαντήσεις διαπιστώθηκε ότι όπως και σε σχετικές έρευνες (Zervos et al, 2013), η πιο συχνή ενέργειά τους ήταν το κατέβασμα του εκπαιδευτικού υλικού και η πιο συχνή λειτουργία που χρησιμοποιούσαν ήταν το forum.

Βιβλιογραφικές Αναφορές

References

- Al-Arimi, A. (2014). Distance Learning. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 152, 82-88. doi: 10.1016/j.sbspro.2014.09.159.
- Alzgoool, M. (2019). Nexus between green HRM and green management towards fostering green values. *Management Science Letters*, 9(12), 2073-2082.
- Arrosagaray, M., González-Peiteado, M., Pino-Juste, M., & Rodríguez-López, B. (2019). A comparative study of Spanish adult students' attitudes to ICT in classroom, blended and distance language learning modes. *Computers & Education*, 134, 31-40. doi: 10.1016/j.compedu.2019.01.016.
- Boulouta, K., & Karagiannis, S. (2017). Moodle as a Key Tool in Students Organization and Communication When Participating in Online Distance Courses. *Eurasian Business Perspectives*, 305-314. doi: 10.1007/978-3-319-67913-6_21.
- Cardinali, F. (2006). Innovating eLearning and Mobile Learning Technologies for Europe's Future Educational Challenges, Theory and Case Studies. In W. Nejdil & K. Tochtermann, *Innovative Approaches for Learning and Knowledge Sharing* (pp. 2-7). Berlin: Springer.
- Cavus, N. (2015). Distance Learning and Learning Management Systems. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 191, 872-877. doi: 10.1016/j.sbspro.2015.04.611.
- Cavus, N., & Alhih, M. (2014). Learning Management Systems Use in Science Education. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 143, 517-520. doi: 10.1016/j.sbspro.2014.07.429.
- Cobb, T. (2006). Constructivism. *Encyclopedia of Language & Linguistics*, 85-87. doi: 10.1016/b0-08-044854-2/01593-5.
- Deschacht, N., & Goeman, K. (2015). The effect of blended learning on course persistence and performance of adult learners: A difference-in-differences analysis. *Computers & Education*, 87, 83-89. doi: 10.1016/j.compedu.2015.03.020.
- Detel, W. (2001). Social Constructivism. *International Encyclopedia of The Social & Behavioral Sciences*, 14264-14267. doi: 10.1016/b0-08-043076-7/01086-x.
- DiRamio, D., & Wolverson, M. (2006). Integrating Learning Communities and Distance Education: Possibility or Pipedream? *Innovative Higher Education*, 31(2), 99-113. doi: 10.1007/s10755-006-9011-y.

- Eljinini, M., Muhsen, Z., Maaita, A., Alnsour, A., Azzam, M., & Barhoum, K. (2013). The Utilization of the Moodle E-Learning System in Isra University. *Advances in Intelligent Systems And Computing*, 75-81. doi: 10.1007/978-3-319-00569-0_10.
- Guri-Rosenblit, S. (2005). 'Distance education' and 'e-learning': Not the same thing. *Higher Education*, 49(4), 467-493. doi: 10.1007/s10734-004-0040-0.
- Hlynka, D. (2013). Educational Technology. In R. Richey, *Encyclopedia of Terminology for Educational Communications and Technology* (pp. 102-104). Springer.
- Khalid, N., Islam, D. M. Z., & Ahmed, M. R. M. (2019). SENTREPRENEURIAL TRAINING AND ORGANIZATIONAL PERFORMANCE: IMPLICATIONS FOR FUTURE. *Humanities & Social Sciences Reviews*, 7(2), 590-593.
- Kor, H., Aksoy, H., & Erbay, H. (2014). Comparison of the Proficiency Level of the Course Materials (Animations, Videos, Simulations, E-books) Used in Distance Education. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 141, 854-860. doi: 10.1016/j.sbspro.2014.05.150.
- Kossieris, P., Panayiotakis, A., Tzouka, K., Gerakopoulou, P., Rozos, E., & Makropoulos, C. (2014). An eLearning Approach for Improving Household Water Efficiency. *Procedia Engineering*, 89, 1113-1119. doi: 10.1016/j.proeng.2014.11.232.
- Kutluk, F., & Gulmez, M. (2012). A Research about Distance Education Students' Satisfaction with Education Quality at an Accounting Program. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 46, 2733-2737. doi: 10.1016/j.sbspro.2012.05.556.
- Liberona, D., & Fuenzalida, D. (2014). Use of Moodle Platforms in Higher Education: A Chilean Case. In L. Uden, J. Sinclair, Y. Tao & D. Liberona, *Learning Technology for Education in Cloud* (pp. 124-134). Springer.
- Lock, J. (2013). Educational Technology. In R. Richey, *Encyclopedia of Terminology for Educational Communications and Technology* (pp. 95-96). Springer.
- Manea, A. (2014). Lifelong Learning Programs—An Effective Means of Supporting Continuing Education. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 142, 454-458. doi: 10.1016/j.sbspro.2014.07.648.
- Moodle.org: Moodle Statistics. (2018). Retrieved September 28, 2018, from <https://moodle.net/stats/>.
- Oliver, A., Tomás, J., & Montoro-Rodriguez, J. (2017). Dispositional hope and life satisfaction among older adults attending lifelong learning programs. *Archives of Gerontology and Geriatrics*, 72, 80-85. doi: 10.1016/j.archger.2017.05.008.
- Strauss, A., & Corbin, J. (1990). *Basics of Qualitative Research: Grounded Theory procedures and techniques*. Sage: Newbury Park.
- Thang, L., Lim, E., & Tan, S. (2018). Lifelong learning and productive aging among the baby-boomers in Singapore. *Social Science & Medicine*. doi: 10.1016/j.socscimed.2018.08.021.
- Trif, L. (2015). Training Models of Social Constructivism. Teaching Based on Developing A Scaffold. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 180, 978-983. doi: 10.1016/j.sbspro.2015.02.184.
- Tudor, S. (2013). Formal – Non-formal – Informal in Education. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 76, 821-826. doi: 10.1016/j.sbspro.2013.04.213.
- Umrani, W., Ahmed, U., & Memon, P. (2015). Examining the absorptive capacity construct: A validation study in the Pakistani banking context. *Management Science Letters*, 5(12), 1053-1058.

- Wang, Y., Tseng, Y., & Chang, C. (2013). Comparison of Students' Perception of Moodle in a Taiwan University against Students in a Portuguese University. In J. Wang & R. Lau, *Advances in Web-Based Learning – ICWL 2013* (pp. 71-78). Berlin: Springer.
- Weinmann, T., Thomas, S., Brilmayer, S., Heinrich, S., & Radon, K. (2012). Testing Skype as an interview method in epidemiologic research: response and feasibility. *International Journal of Public Health*, 57(6), 959-961. doi: 10.1007/s00038-012-0404-7.
- Zervos, S., Kyriaki-Manessi, D., Koulouris, A., Giannakopoulos, G., & Kouis, D. (2013). Evaluation of the e-Class Platform of the LIS Dept., TEI of Athens. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 73, 727-735. doi: 10.1016/j.sbspro.2013.02.111.
- Zin, M. L. M., & Ibrahim, H. (2020). The Influence of Entrepreneurial Supports on Business Performance among Rural Entrepreneurs. *Annals of Contemporary Developments in Management & HR (ACDMHR)*, 2(1), 31-41.
- Παπαγεωργίου, Ι. (2015). *Θεωρία δειγματοληψίας* (σελ. 5-6). Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. Διαθέσιμο στο: <http://hdl.handle.net/11419/1297>.